

ВПЛИВ ФОРМУВАЛЬНОГО ОБРІЗУВАННЯ НА РОЗВИТОК ЖИВОПЛОТІВ ТА ДИНАМІКУ ПРИРОСТУ ПАГОНІВ

*К.В. Мирончук, аспірант**

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

Описано технологію формувального обрізування для різних типів досліджуваних живоплотів. Наведено способи стрижки. Досліджено реакцію живих огорож на обрізування. Вивчено динаміку приросту пагонів на прикладі експериментальних екземплярів. Встановлено різницю, у формуванні та догляді вільноростучого та формованого живоплоту.

Живопліт, формуюча стрижка, приріст, формування, вільноростучий живопліт, динаміка.

Значення правильної формуючої стрижки неможливо переоцінити, тому що зовнішній вигляд живоплоту залежить від його формування протягом перших трьох – чотирьох років. Можна зазначити, що золотим правилом у створенні кожного живоплоту є правильне і вчасне обрізування, що стимулює рясне утворення прикореневих приростів, інакше основа огорожі буде оголеною, а верхня частина - загущеною. Ступінь початкового обрізування залежить від виду рослин, що утворює живопліт та приналежність до певної групи (рис. 1) [1,4.].

Рис.1. Початкове формування:

а - листопадний живопліт, де не було сильного початкового обрізування (прикореневих приростів мало); б - листопадний живопліт, що сильно обрізаний при садінні (в результаті чого утворилися густі, рівномірно розміщені прикореневі прирости).

Живоплоти можна умовно поділити на три групи залежно від необхідності проведення стрижок:

I – присадкуваті чагарники з кущуватою основою: *Ligustrum vulgare*, *Cornus alba*, *C. sanguinea*, *Forsythia suspense*, *F. media* та багато інших.

* Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук, доцент НЛТУУ І.В. Шукель

До цієї групи належать також вічнозелені кущі: *Lonicera nitida*, *Buxus sempervirens*, *Escallonia sempervirens*.

II – відносно пряморослі кущі. Це *Fagus silvatica*, *Carpinus betulus*, *Spiraea vanhouttei*, *S. thunbergii*, *S. media*, *S. salicifolia*, *S. opulifolia* та багато інших.

III – хвойні та багато інших вічнозелених кущів – *Taxus baccata*, *T. Cuspidata*, *Thuja occidentalis*, *Th. orientalis*, *Berberis thunbergii* різні форми та ін. При їх садінні злегка обрізуються неакуратні бокові гілки, щоб стимулювати утворення нових бокових пагонів. Основне стебло не обрізують, поки воно не досягне необхідної висоти. Стрижка в наступні роки полягає тільки в наданні потрібної форми боковим приростам. [1,3]

Мета досліджень – вивчення впливу формуючих стрижок на динаміку росту пагонів окремих рослин у живоплоті до та після обрізування; порівняння динаміки росту різнорядних живоплотів, розвитку формованих та неформованих живих огорож і експериментальних живоплотів зі схожими за своєю структурою, ідентичних за породним складом, що зростають у інших умовах та на інших територіях [2].

Матеріали та методика досліджень. Нами було закладено 14 експериментальних живоплотів в смт. Берегомет Вижницького району Чернівецької області (табл. 1). Висаджувалися вони у період з 6.04.2011р. до 21.04.2011р. Для створення цих живоплотів були використані такі породи: кущові – *Thelycrania alba* та *Forsythia suspense* та деревні – *Fagus silvatica* та *Carpinus betulus*.

Після формуючих стрижок на різній висоті було виявлено, що вкрай негативний вплив на однорядний живопліт з *Fagus silvatica* мала низька стрижка на висоті 25 см, що призвела до значного зниження швидкості розвитку та росту рослин у живоплоті (табл. 2).

Результати досліджень. Порівнюючи експериментальні живоплоти з *Fagus silvatica*, ми бачимо, що дворядні живі огорожі показують кращу динаміку росту, ніж однорядні, незважаючи на висоту стрижки. Не так болісно на низьку стрижку відреагував дворядний живопліт Fas2, середній загальний приріст якого становив на 32,8 см більше, ніж однорядний Fas4. Найвищий показник у динаміці приросту мав дворядний живопліт Fas1, що був сформований на висоті 60 см (2012 р.), загальний приріст якого, протягом 2013 року був 76,8 см (рис.2).

З цього випливає, що початкове обрізування рослин другої групи повинно бути менш інтенсивним та чітко усвідомлювати - що для кожного виду рослин є своя схема стрижки.

Правильно підібране початкове формування було застосовано до живої огорожі із *Thelycrania alba*, що належить до першої групи. Порівнюючи формовані та неформовані живі огорожі із *Thelycrania alba*, можна зазначити, що загальні прирости протягом 2013р. відрізняються несуттєво, так найбільший приріст дав дворядний формований живопліт 108,1см (рис.3), що є на 13,3 см більше такого ж неформованого живоплоту. Аналогічна різниця у приростах однорядних живоплотів становила 2,1см.

1. Схема садіння експериментальних живоплотів

Порода	Умовна назва	Схема садіння	Кількість рядів	Протяжність, м	Тип живоплоту		Кількість садивного матеріалу, шт	Група початкового формування живоплоту
					формованій	неформованій		
<i>Thelycrania alba</i>	Th1	0,3	1	3		+	10	I
	Th2	0,3*0,4*2	2	3		+	20	
	Th3	0,3	1	3	+		10	
	Th4	0,3*0,4*2	2	3	+		20	
<i>Forsythia suspense</i>	Fos1	0,4	1	3	+		8	I
	Fos2	0,4*0,4	2	3	+		16	
<i>Fagus silvatica</i>	Fas1	0,25*0,3*2	2	3	+		24	II
	Fas2	0,25*0,3*2	2	3	+		24	
	Fas3	0,25	1	3	+		12	
	Fas4	0,25	1	3	+		12	
<i>Carpinus betulus</i>	Car1	0,25*0,3*2	2	3	+		24	II
	Car2	0,25*0,3*3	3	3	+		36	
	Car3	0,25	1	3	+		12	
	Car4	0,25	1	3	+		12	

2. Проведення стрижок за період 2012 – 2013рр.

Назва видового живоплоту	Кількість рядів	2012р.						2013р.					
		Дата	Н*	Дата	Н*	Дата	Н*	Дата	Н*	Дата	Н*	Дата	Н*
<i>Fagus silvatica</i>	2		0,6		0,6		0,6		0,7		0,7		1,1
	2	24.0	0,25		-		-	1.0	-		-		0,3
	1	3	0,6	1.05	0,6	1.08	0,6	4	0,7	1.06	0,7	1.08	1,1
	1		0,25		-		-		-		-		0,3
<i>Carpinus betulus</i>	2		0,5		0,6		0,6		0,7		1,1		1,1
	3	24.0	0,2	1.05	0,3	1.08	0,4	1.0	0,5	1.06	1,1	1.08	1,1
	1	3	0,5		0,6		0,6	4	0,7		0,7		0,7
<i>Thelycrania alba</i>	1		Не ф.		Не ф.		Не ф.		Не ф.		Не ф.		Не ф.
	2	24.0	Не ф.	1.05	Не ф.	1.08	Не ф.	1.0	Не ф.	1.06	Не ф.	1.08	Не ф.
	1	3	ф.		ф.		ф.	4	ф.		ф.		ф.
<i>Forsythia suspense</i>	2		0,5		0,5		0,6		0,7		1,1		1,2
	1		0,5		0,5		0,6		0,7		1,1		1,2
	1		-	1.05	0,7	1.08	0,7	-	-	1.06	1,1	1.08	1,3
<i>Forsythia suspense</i>	2		-		1,0		1,0		-		1,1		1,3

* Н – висота стрижки живоплотів, м;

Неф. – неформований;

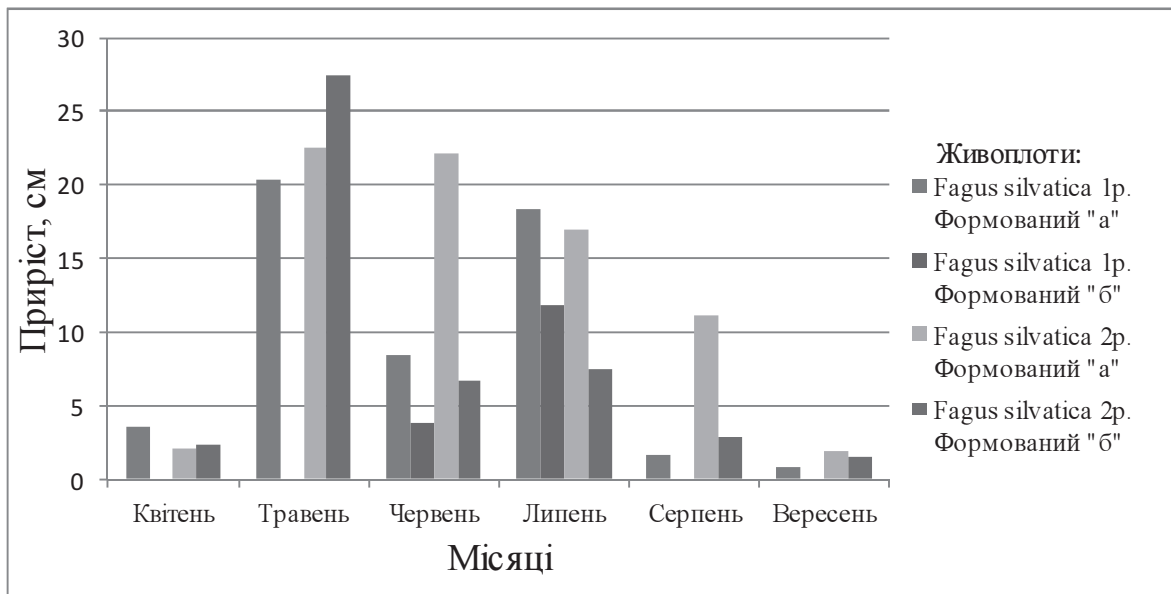

Рис. 2 Динаміка приросту пагонів у живоплотах із *Fagus sylvatica*

Аналізуючи ці живоплоти, можна зазначити, що вони характеризуються найбільшою стабільною динамікою приросту пагонів незалежно від рядності, будови та форми живої огорожі, результатом чого є швидке створення повноцінного живоплоту за 3–4 роки.

Forsythia suspensa належить до I групи живоплотів. Відомо, що генеративні бруньки закладаються на минулорічних пагонах, тому формуюча стрижка проводиться після завершення цвіту. Це забезпечує естетичний вигляд, фактуру, регулярне та рясне цвітіння (рис.4).

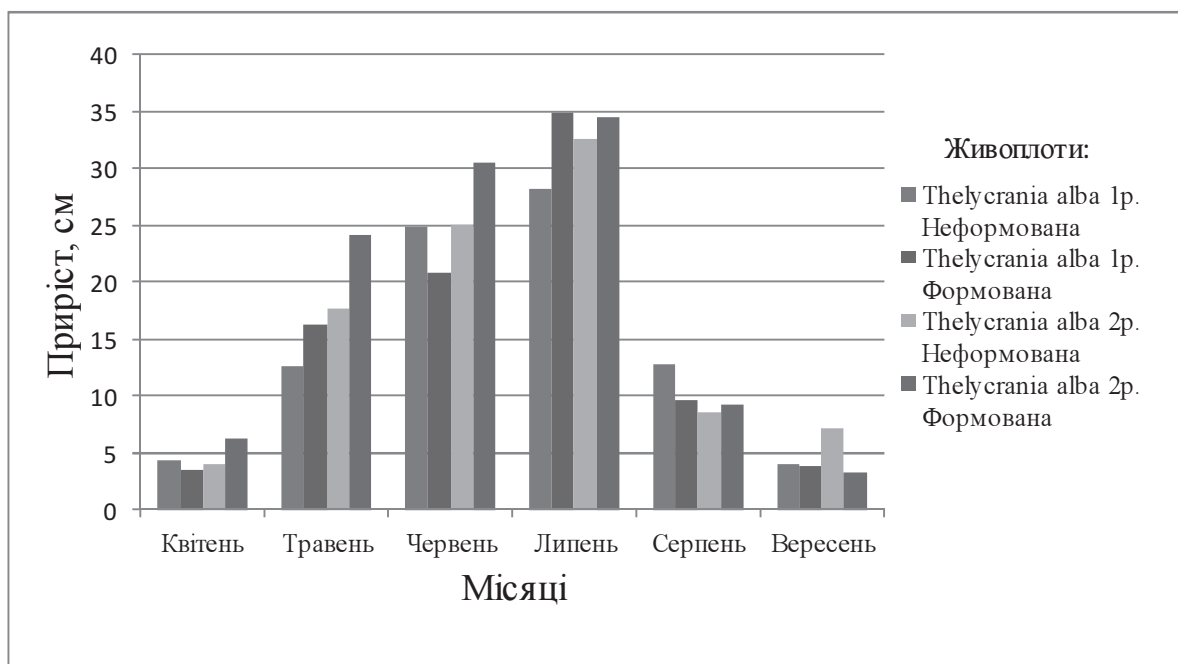

Рис. 3 Динаміка приросту пагонів у живоплотах із *Thelycrania alba*

Рис. 4. Вигляд живоплоту з *Forsythia suspensa* (Fos2) після третьої формуючої обрізки 01.06.2013р.

Помилкова думка, що неформованому живоплоті не потрібний догляд у вигляді корегуючих обрізок, які включають видалення випнутих та сухих пагонів.

Тому, у формованій живій огорожі із гарноквітучого виду, як форзиція, динаміка приросту є стабільною та позитивною (рис. 5).

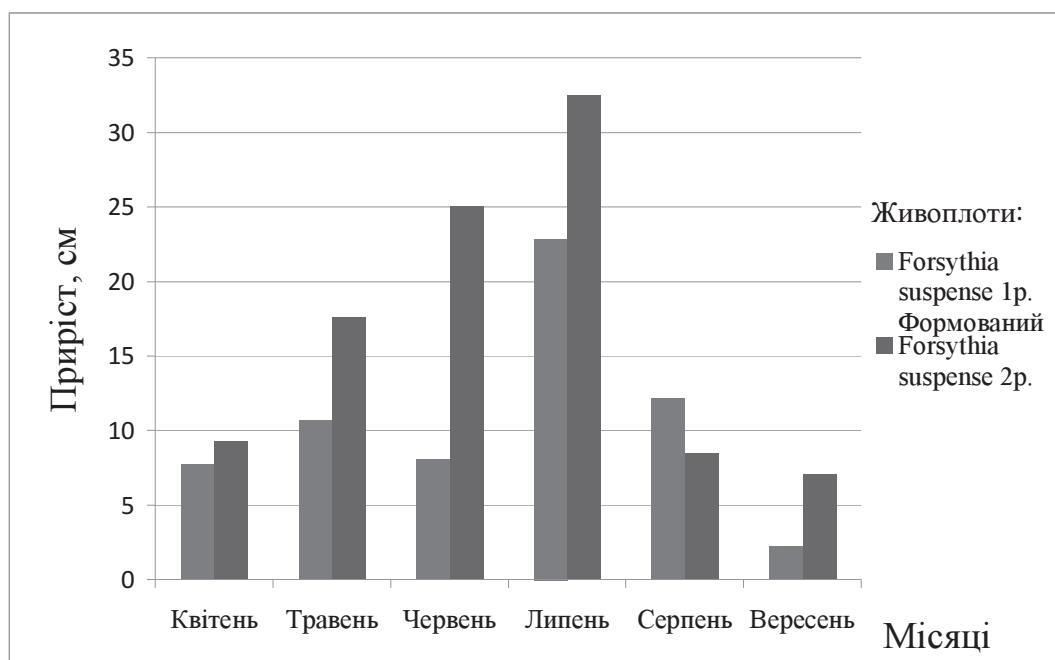

Рис. 5 Динаміка приросту пагонів у живоплотах із *Forsythia suspense*

Як бачимо із діаграми, дворядний живопліт із *Forsythia suspense*, дає більший загальний приріст, ніж однорядний на 36 %. Це пов'язано із мікрокліматом у живоплоті. Під впливом вітрів однорядний живопліт почав втрачати свою форму, кущі у живоплоті схилилися і потребували негайної опори, підв'язування. Тому, ми рекомендуємо створювати живоплоти із *Forsythia suspense* тільки багаторядними.

Для створення експериментальних живоплотів, крім бука лісового, була використана ще одна деревна порода – граб звичайний. В порівнянні з буком лісовим, граб звичайний характеризується кращою динамікою росту, легше переносить стрижку. Так, застосувавши низькі (20 – 30 см) формуючі стрижки до аналогічних живоплотів із граба і бука отримали зовсім різну реакцію рослин на них. Живопліт із граба показав кращий ріст і швидке відновлення після стрижки ніж бук.

При порівнянні у межах породи, теж прослідковується краща динаміка росту у багаторядних живоплотах, ніж в однорядних (рис.6).

Загальний приріст пагонів у трирядній живій огорожі є високим, що становить 110,4 см за вегетаційний період 2013 р.

Естетичний вигляд живоплотів з *Carpinus betulus* на цей час є задовільним. Це свідчить про те, що створення повноцінного живоплоту із бука потребує більше часу та догляду.

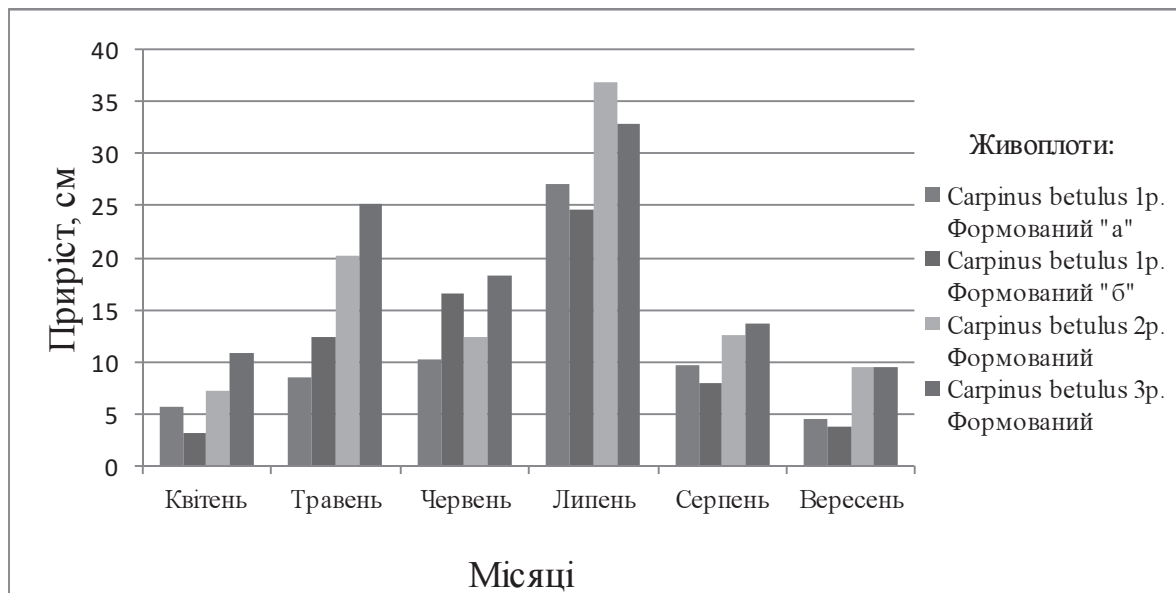

Рис. 6 Динаміка приросту пагонів у живоплотах із *Carpinus betulus*

Вищенаведені дані вказують на те, що більш якісні живоплоти створюються багаторядними посадками.

Створення цих живоплотів проводилося з урахуванням всіх агротехнічних правил, а завершальна формуюча обрізка дала естетично цінний та функціональний живопліт.

Висновки

Отже, кожен живопліт, вільноростучий чи формований, низький чи високий, вимагає догляду та стрижки – формуючої, корегуючої чи санітарної.

Мінімальне втручання по догляду за живоплотом один раз у вегетаційний сезон – це в серпні, максимальне втручання для формованого живоплоту, залежно від породи, кожні 4 – 6 тижнів;

Формування живоплотів у перші роки після садіння має величезне значення. Потрібно рівномірно формувати розміщення гілок, що утворюють скелет живої огорожі, яка надалі буде витримувати значні маси повітряних потоків, виконувати санітарно – гігієнічну функцію та утворювати здорову живу масу;

Необхідно проводити догляд за кореневою та надземною частиною живоплоту, тобто вчасно вносити органічні і мінеральні добрива.

Список літератури

1. Брікелл К. Обрізування рослин / К. Брікелл; пер. з англ. В. Підворчанської. - К.: Книга, 2008. - 191 с.
2. Мирончук К.В. Фенологічні аспекти розвитку живоплотів у еколого – фітоценотичних поясах Буковини. / К.В. Мирончук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.3. – С. 140 – 145.
3. Сапелин А.Ю. Живые загороди / А.Ю Сапелин. – М. : Изд-во "Кладезь – Букс", 2004.– 124 с.
4. Улейская Л.И. Живые изгороди. / Л.И. Улейская, Л.Д. Комар – Темная. – М.: Изд-во «Фитон+», 2002. – 224 с.

Описана технология формовочной обрезки для различных типов исследуемых живых изгородей. Приведены способы стрижки. Исследованы реакции живых изгородей на обрезку. Изучена динамика прироста побегов на примере экспериментальных экземпляров. Установлена разница в формировании и уходе свободнорастущий и формируемой живой изгороди.

Живая изгородь, формирующая стрижка, прирост, формирование, свободнорастущая изгородь, динамика.

Trimming the technology for different types of hedges. Understand the ways haircuts; survey responses to trim hedges; study the dynamics of growth of shoots on the example of the experimental specimens. Installing the differences in the formation and care, unshaped and formed hedge.

Hedge: haircut, growth, formation, unshaped hedge, dynamic.